

Marcin JURGILEWICZ¹

BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA A BEZPIECZEŃSTWO JEDNOSTKI

Współcześnie termin „bezpieczeństwo” coraz częściej poddawany jest pogłębionym analizom badawczym na gruncie różnych dziedzin i dyscyplin naukowych. Choć wiodącą rolę w badaniach nad bezpieczeństwem pełnią nauki społeczne, w tym dyscyplina nauki o bezpieczeństwie, tym niemniej rozpatrywanie bezpieczeństwa przez pryzmat nauk prawnych jest zabiegiem pożądanym. Natomiast coraz bardziej zróżnicowane rodzaje zagrożeń wywołują potrzebę permanentnego przeciwdziałania im głównie przez organy państwowe, co pozwala w perspektywie naukowej ukazywać zarówno przedmiot, jak i podmiot danego niebezpieczeństwa w ujęciu ich ochrony. Bezpieczeństwo zatem dookreślone przymiotnikiem określającym daną sferę życia publicznego może być rozpatrywane jako oddzielna kategoria. Natomiast dynamika współczesnego życia w przestrzeni publicznej sprawia, że uzasadnione jest kategoryzowanie bezpieczeństwa, bowiem ochrona tej sfery wymaga stosowania oddzielnych narzędzi przeciwdziałających zagrożeniom. Pośród zatem różnych rodzajów bezpieczeństwa można wyróżnić m.in. bezpieczeństwo energetyczne, zgromadzeń, ale też bezpieczeństwo państwa, czy jednostki. Z uwagi na fakt, że cele państwa nie w każdym przypadku są zbieżne z potrzebami jednostki, toteż intuicyjnie nasuwa się pytanie, jak postrzegać oba te terminy oraz czy są one wobec siebie konkurencyjne. Istotne jest zatem, co stanowi przedmiot niniejszego artykułu, aby w pierwszej kolejności ukazać istotę bezpieczeństwa państwa, charakterystykę bezpieczeństwa jednostki, a przede wszystkim określić ideę ograniczeń, które ustawodawca nakłada, aby można było w pełni realizować ochronę zarówno bezpieczeństwa państwa, jak też bezpieczeństwa jednostki.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, prawo, państwo, jednostka.

1. WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo to przykład pojęcia, które nie tylko w piśmiennictwie naukowym, ale także na gruncie normatywnym znajduje coraz częstsze zastosowanie. Jest ono znane ludzkości od dawna, stanowiąc jedną z kategorii antropocentrycznych, a w ciągu ostatnich lat uległo ono głębokiej ewolucji, czego dowodem są próby objęcia tego terminu definicją

¹ Dr hab. Marcin Jurgilewicz, prof. PRz, Katedra Prawa i Administracji Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Al. Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów; e-mail: m.jurgilewicz@prz.edu.pl.
Marcin Jurgilewicz, DSc, PhD, Associate Prof., Rzeszow University of Technology, Faculty of Management, Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów; e-mail: m.jurgilewicz@prz.edu.pl.

opisującą², jak należy bezpieczeństwo rozumieć. Niemniej jednak niezależnie od pojmowania tego pojęcia istnieje ciągła potrzeba, aby o bezpieczeństwo zabiegać. Z perspektywy historycznej początków bezpieczeństwa należałoby szukać w poczuciu bezpośredniego zagrożenia dla człowieka w nieznanym dla niego otoczeniu naturalnym oraz wynikających z tego stanu niebezpieczeństw.

Pierwotnie bezpieczeństwo miało charakter indywidualny oznaczając stan psychiczny jednostki, a z chwilą pojawienia się związków społecznych (np. rodu) bezpieczeństwo zaczęło być postrzegane jako zjawisko społeczne. Odczuwanie przez człowieka niebezpieczeństwa oraz ochrona bezpieczeństwa stanowiły zjawiska pierwotne, które objawiały się w chronieniu swojego przed cudzym. Z czasem nastąpiło ich unormowanie będące podstawą przedsięwzięć ochronnych, które aktualnie obejmują złożone systemy zabezpieczeń³.

Powszechnie bezpieczeństwo ciągle jest identyfikowane z poczuciem pewności, czy też zabezpieczeniem. Oznacza ono też brak zagrożenia oraz należytą ochronę przed potencjalnym zagrożeniem⁴. Pojęcie to stanowi także jedną z naturalnych potrzeb każdego człowieka, odznaczając się całkowitym brakiem ryzyka utraty czegoś. Termin ten należy zatem rozpatrywać w związku z pojęciem zagrożenia oznaczającym pewien stan psychiki lub świadomości wywołany postrzeganiem poszczególnych zjawisk ocenianych jako niekorzystne bądź niebezpieczne, przy czym poziom ogólnego zagrożenia istotnie wzrasta wraz z narastaniem wrogości przeciwnika, rozwojem jego możliwości i znacznym skracaniem się czasu na prawidłową reakcję⁵.

Rozpatrując bezpieczeństwo w odniesieniu do konkretnych podmiotów i przedmiotów należy mieć na uwadze, że dotyczy ono zawsze człowieka, który jest jego beneficjentem. Jednakże istotne jest i to, iż bezpieczeństwo jest odnoszone do jakiegoś zbioru, w którym uczestniczą nie tylko ludzie, ale także rzeczy oraz inne wartości, których bezpieczeństwo również jest szczególnie pożądaną z punktu postrzegania ich przez człowieka⁶.

Aktualnie zatem bezpieczeństwo obejmuje swoim zakresem niemal każdy aspekt życia społecznego, toteż coraz więcej dziedzin i dyscyplin naukowych za przedmiot rozważań stawia to pojęcie. W piśmiennictwie naukowym stawiane są niejednokrotnie pytania, tj.: *czym jest bezpieczeństwo?, jak można je zapewnić?, czy też o czyje bezpieczeństwo chodzi?* Te, jak i inne pytania pozwalają konstruować coraz bardziej pogłębione analizy oraz prowadzić kolejne, szczegółowe rozważania w kierunku lepszego poznania nie tylko istoty, ale też specyfiki problematyki dotyczącej bezpieczeństwa.

Zważywszy zatem na fakt, że bezpieczeństwo dotyczy większości dziedzin ludzkiego życia, toteż jednym z istotnych aspektów badawczych jest analiza związków zachodzących pomiędzy bezpieczeństwem państwa a bezpieczeństwem jednostki.

² B. Wiśniewski, *Współczesne rozumienie bezpieczeństwa* [w:] *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, red. B. Wiśniewski, Szczytno 2011, s. 12. Zob. E. Przewodźki, *Bezpieczeństwo militarne państwa – analiza podstawowych pojęć i treści*, Warszawa 1997, s. 6.

³ A. Misiuk, *Instytucjonalny system bezpieczeństwa wewnętrznego*, Warszawa 2013, s. 22.

⁴ M. Paździor, B. Szmulik, *Instytucje bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2012, s. 3.

⁵ S. Koziej, *Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa*, Warszawa 2010, s. 13.

⁶ S. Pieprzny, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2008, s. 12. Zob. M. Jurgilewicz, *Cyberterroryzm jako forma zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego – rozważania na podstawie wybranych aktów prawnych* [w:] *Cyberterroryzm nowe wyzwania XXI wieku*, praca zbiorowa pod red. T. Jemioły, J. Kisielnickiego, K. Rajchela, Warszawa 2009, s. 467 i n.

2. ISTOTA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Określając pojęcie „bezpieczeństwa państwa” należy wskazać, że dotyczy ono przede wszystkim bezpieczeństwa instytucji politycznej posiadającej suwerenną władzę, określone terytorium i ludność podległą władzy, a jego istotą jest utrzymanie porządku w zbiorowości państwowej, zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, a przede wszystkim jej części władczej. I tak w aspekcie funkcjonowania państwa mającego obowiązek zagwarantować zabezpieczenie potrzeb zarówno pojedynczego człowieka, jak również większych grup społecznych, szczególne znaczenie ma wymiar narodowy bezpieczeństwa. Pośród bowiem podstawowych wartości obejmujących elementy składowe bezpieczeństwa narodowego należy zaliczyć głównie przetrwanie państwa, utrzymanie jego terytorialnej integralności i politycznej niezależności, jak też zapewnienie pożądanego jakości życia jego obywatelom⁷.

Zdarza się więc, że na gruncie piśmiennictwa naukowego pojęcie „bezpieczeństwo państwa” utożsamiane bywa z pojęciem „bezpieczeństwa narodowego”, jakkolwiek terminy te należałoby rozpatrywać odrębnie, ponieważ nie mają one analogicznego znaczenia. Istotą bowiem bezpieczeństwa narodowego jest nie tylko ochrona, ale także obrona istnienia państwa przed zagrożeniami zewnętrznymi, przy czym istotne znaczenie ma tu też pomyślny byt oraz rozwój i ochrona wartości bliskich poszczególnym członkom społeczności, które w istocie są niezależne od istnienia państwa⁸.

Poza tym bezpieczeństwo narodowe rozumiane także jako proces, obejmuje różne rodzaje działań – nie tylko w sferze stosunków międzynarodowych, ale również w dziedzinie wewnątrzpaństwowej, jak i działań o charakterze obronnym i ochronnym, których celem jest stworzenie korzystnych warunków do tego, aby państwo mogło skutecznie przeciwstawiać się różnego rodzaju zagrożeniom⁹.

Warto też zaznaczyć, że bezpieczeństwo państwa stanowi pochodną wielu różnych indywidualnych i grupowych wartości w zakresie bezpieczeństwa, przy czym nie można postrzegać tego pojęcia jako algebraicznej sumy bezpieczeństwa jednostek i grup społecznych. Nie sposób też postawić znaku równości pomiędzy bezpieczeństwem międzynarodowym a sumą bezpieczeństwa poszczególnych państw.

Społeczeństwo potrzebuje zapewnienia odpowiednich form bezpieczeństwa, aby stworzyć pożądaną zewnętrzną i wewnętrzną dla człowieka pokój, bowiem dzięki temu jednostka ma możliwość znaczącego wyeliminowania poczucia lęku oraz niepewności. Zadaniem zatem państwa jest stworzenie mechanizmów dających jego obywatelom gwarancji bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego. Państwo bowiem w świetle teorii stosunków międzynarodowych odnosi się do bezpieczeństwa w skali makro, jako podmiot stosunków międzynarodowych, ale też w skali mikro, kierując swoje zainteresowanie w stosunku do każdego obywatela zamieszkującego jego terytorium¹⁰.

⁷ M. Paździor, B. Szmulik (red.), *Instytucje bezpieczeństwa...*, s. 3–6.

⁸ M. Jurgilewicz, *Rola podmiotów uprawnionych do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Siedlce 2017, s. 24–25.

⁹ W. Kitler, *Istota bezpieczeństwa narodowego* [w:] *Edukacja obronna społeczeństwa*, red. B. Wiśniewski, W. Fehler, Białystok 2006, s. 18.

¹⁰ Zob. P. Turczyński, *Bezpieczeństwo europejskie: systemy, instytucje, funkcjonowanie*, Wrocław 2011, s. 12–20. Por. J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996, s. 17–20.

Ochrona bezpieczeństwa państwa może być zatem realizowana poprzez: indywidualną i zbiorową ochronę obywateli przed grożącymi (zarówno materialnymi, jak i niematerialnymi) zagrożeniami, silną pozycję międzynarodową oraz członkostwo w stabilnych systemach bezpieczeństwa międzynarodowego, zapewnienie bezpiecznych warunków życia i zdrowia obywateli, jako podstawy życia oraz długotrwałego i stabilnego rozwoju sprawności społecznej i gospodarczej, z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego, a przede wszystkim zapewnieniem swobodnego korzystania przez obywateli z przyznanych im wolności oraz praw bez uszczerbku dla innych osób. Bezpieczeństwo zatem należy oceniać zarówno pod kątem niezbędnego interesu państwa, jak i szczególnej wartości mającej istotne znaczenie dla jednostki.

3. ISTOTA BEZPIECZEŃSTWA JEDNOSTKI

Powszechny kontekst bezpieczeństwa postrzeganego w wymiarze indywidualnym sugeruje, iż należy zwracać szczególną uwagę na odczucia wyrażane przez daną jednostkę. W wymiarze indywidualnym brane są bowiem pod uwagę nie tylko obiektywne, obserwowalne elementy, ale też subiektywne odczucia, w których mieszczą się składowe dotyczące odczuć odnośnie do poczucia bezpieczeństwa bądź zagrożenia jednostki. Bezpieczeństwo można też opisać jako subiektywne odczucie jednostki, która przekłada się na bezpieczeństwo grup społecznych i zbiorowości. W przypadku odczuwania bezpieczeństwa przez jednostkę należy wskazać na podstawowe przesłanki, na podstawie których jednostka ocenia swój poziom bezpieczeństwa.

Poczucie zatem braku zagrożenia w wymiarze indywidualnym opiera się na subiektywnych kryteriach wyrażanych poprzez przesłanki m.in. w postaci deklarowanej przez jednostkę oceny swoich predyspozycji, możliwości i szans, odczuwania przez jednostkę określonego poziomu poinformowania odnośnie do sytuacji, w której się znalazła, odczuwania przez nią stopnia przynależności do określonej grupy bądź społeczności, czy też poziomu zrozumienia wydarzeń, procesów i konsekwencji pojawiających się w odniesieniu do jednostki. Wymienione kryteria ukazują, że poczucie bezpieczeństwa należy traktować jako element wysoce złożony. Sposób zaś, w jaki jednostka postrzega oraz ocenia swoje bezpieczeństwo, warunkowany jest nie tylko przez jej wewnętrzną opinię, ale także sposób doinformowania lub poczucie więzi. Percepcja bezpieczeństwa i zagrożenia nie może być zatem traktowana jako element całkowicie autonomiczny. Jednostka bowiem z racji swojego funkcjonowania w społeczeństwie lub stopnia poinformowania może wykazywać określone postawy związane z kwestią bezpieczeństwa¹¹.

Podstawą indywidualnego odczuwania poziomu bezpieczeństwa są przede wszystkim elementy związane w sposób bezpośredni z daną jednostką. W efekcie tego stwierdzenia należy podkreślić istotną rolę indywidualnych jej cech wpływających na poczucie bezpieczeństwa lub zagrożenia dla jednostki. W tej grupie cech można wyróżnić np. indywidualne tendencje do doświadczania lęku bądź strachu przez dany podmiot. Obok zaś tendencji lękowych należy też mieć wzgląd na problem odczuwania strachu będącego reakcją na zdecydowanie bardziej realne bądź już występujące zagrożenia, czy też niezrównoważone

¹¹ A. Skrabacz, *Bezpieczeństwo społeczne. Podstawy teoretyczne i praktyczne*, Warszawa 2012, s. 41–42. Por. E. Marciniak, *Psychologiczne aspekty poczucia bezpieczeństwa* [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, red. S. Sulowski, M. Brzeziński, Warszawa 2009, s. 59 i n.

nie emocjonalne. Jest ono rezultatem umniejszania poczucia bezpieczeństwa przez wrodzoną skłonność danej jednostki do ocen pesymistycznych, czy negatywnych.

Na podkreślenie zasługuje także szczególna rola procesu wychowania będącego czynnikiem warunkującym w istotny sposób ostateczny kształt odczuwania bezpieczeństwa przez jednostkę. Wychowanie bowiem wpływa w sposób bezpośredni na kształtowanie się postaw jednostki wobec zagrożeń oraz odczuwania przez nią bezpieczeństwa.

Wskazuje się wręcz bezpośrednie konotacje pomiędzy doświadczeniami wieku dziecięcego a późniejszymi postawami człowieka wobec zagrożeń godzących w jego subiektywne odczuwanie bezpieczeństwa¹², co w efekcie może przekładać się na konkretne zachowania w dorosłym życiu.

Jednakże z uwagi na fakt, iż regulatorem zachowań społecznych jest prawo, toteż system normatywny stanowi wysoce użyteczne narzędzie dla określania relacji zachodzących pomiędzy bezpieczeństwem państwa a bezpieczeństwem jednostki.

4. NORMATYWNE UWARUNKOWANIA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA I BEZPIECZEŃSTWA JEDNOSTKI – ANALIZA PORÓWNAWCZA NA TLE KONSTYTUCJI RP

Zważywszy na powyższe, problematyka bezpieczeństwa została unormowana w treści Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹³ w różnych miejscach, niemniej jednak już w preambule do ustawy zasadniczej można dostrzec podstawowe filary aksjologiczne, które określają m.in. relację państwo – obywatel. Chodzi bowiem o zwrot, w którym mowa, że ustanawia się Konstytucję RP, jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot. Przyjęta we wstępie Konstytucji RP formuła, która znajduje stosowne rozwinięcie w dalszych zapisach ustawy zasadniczej dowodzi, iż ustawodawca uznaje jako komplementarne zarówno bezpieczeństwo państwa, jak również bezpieczeństwo jednostki, co oznacza, iż nie są to wartości znajdujące się w opozycji. I tak, rozwinięciem ich jest chociażby art. 5 Konstytucji RP, który normuje podstawowe cele państwa, jakimi są strzeżenie niepodległości i nienaruszalności terytorium, zapewnienie wolności oraz praw człowieka i obywatela, jak również zagwarantowanie bezpieczeństwa obywateli, strzeżenie dziedzictwa narodowego oraz zapewnienie ochrony środowiska przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju. W istocie bowiem zapewnienie przez państwo niepodległości i nienaruszalności terytorium kraju oznacza zapewnienie bezpieczeństwa państwa – przede wszystkim zewnętrznego, ale także wpływa na poczucie bezpieczeństwa jednostki.

Podobnie ochrona przez państwo wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwa obywateli stanowi dowód, że państwo ma także zapewniać bezpieczeństwo jednostki, czemu w tym wymiarze mają służyć nie tylko rozwiązania normatywne, ale również sprawna realizacja ustawowych zadań stawianych odpowiednim organom i podmiotom państwowym we wszystkich dziedzinach życia ludzkiego. Poza tym, pomimo iż literalne brzmienie art. 5 Konstytucji RP pozwala wyrazić pogląd, że zapewnienie wolności i praw człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwa obywatela może dotyczyć tylko

¹² B. Hołyst, *Bezpieczeństwo społeczeństwa*, Warszawa 2015, s. 19–20.

¹³ Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm. (dalej jako: Konstytucja RP).

polskich obywateli, tym niemniej zestawiając przywołaną normę z treścią art. 30 Konstytucji RP, gdzie wskazano, że przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest źródłem wolności i praw człowieka i obywatela, a jej poszanowanie i ochrona stanowi obowiązek władz publicznych, toteż bezpieczeństwo jednostki jest realizowane nie tylko wobec obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, ale szerzej – wobec każdego człowieka. Każdy bowiem, kto znajduje się pod polską władzą ma prawo korzystać z wolności oraz praw zapewnionych w ustawie zasadniczej, a wyjątki od tej reguły odnoszące się do cudzoziemców zostały określone w ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o cudzoziemcach¹⁴. Niemniej jednak cudzoziemcy mają prawo korzystać z prawa azylu w RP na zasadach określonych w ustawie, a cudzoziemcy poszukujący w Polsce ochrony przed prześladowaniem, mogą starać się o uzyskanie statusu uchodźcy zgodnie z wiążącymi RP umowami międzynarodowymi¹⁵.

Ponadto ustawodawca określa również bezpieczeństwo jednostki poprzez określenie jej statusu prawnego w innych zapisach konstytucyjnych. Chodzi zatem o zapewnienie wolności, praw i obowiązków człowieka i obywatela, które odnoszą się wprost lub w sposób dorozumiały do różnych postaci bezpieczeństwa. Przykładowo będzie to odniesienie do bezpieczeństwa jednostki w sferze prawnej, osobistej, socjalnej, ekologicznej, czy też w związku z ochroną bezpieczeństwa innych podmiotów, w tym także samego państwa¹⁶.

W myśl ustawy zasadniczej tylko godność człowieka ma charakter bezwzględny oraz nie podlega ograniczeniom¹⁷, stanowiąc jednocześnie źródło wolności i praw człowieka, co w istocie warunkuje także bezpieczeństwo jednostki. Jednakże szczególne znacznie ustawodawca nadał normom ujętym w art. 31 ust. 1–3 Konstytucji RP. Ten bowiem przepis przede wszystkim zdaje się warunkować możliwość zapewnienia bezpieczeństwa państwa oraz poczucia bezpieczeństwa obywateli. Norma ta brzmi, że wolność człowieka podlega ochronie prawnej, zatem każdy człowiek bez wyjątku zobowiązany jest szanować wolności i prawa innych. Nikogo zatem nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo powszechnie obowiązujące mu nie nakazuje zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Niemniej jednak ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wówczas, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Wskazane zaś ograniczenia nie mogą naruszać istoty wolności i praw. Zważywszy na powyższe należy stwierdzić, iż wszelkiego rodzaju ograniczenia wolności i praw jednostki winny być zgodne z ustanowionymi w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP przesłankami ich dopuszczalności, przy czym istotne znaczenie ma w tym aspekcie wymóg ustawowej regulacji przepisów ograniczających konstytucyjne prawa i wolności. Przesłanka ta obejmuje też wymóg konkretyzacji oraz kompletności ustawowej regulacji, a całokształt przepisów ograniczających musi być zupełny oraz na tyle ścisły, aby wykluczył możliwość szerokiego zastosowania tych ograniczeń. Jest to o tyle znaczące, ponieważ wzorcowy

¹⁴ Dz.U. z 2017 r., poz. 2206 ze zm.

¹⁵ Zob. art. 37 ust. 1–2 w zw. z art. 56 ust. 1–2 Konstytucji RP.

¹⁶ Zob. np.: art. 38–56 Konstytucji RP (wolności i prawa osobiste), art. 57–63 Konstytucji RP (wolności i prawa polityczne), art. 64–76 (wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne). Por. art. 77–81 Konstytucji RP (środki ochrony wolności i praw).

¹⁷ Zob. art. 30 Konstytucji RP.

obywatel powinien być zorientowany, jak znacząco może nastąpić ingerencja w jego sferę wolności oraz praw ze strony władzy publicznej (jej uprawnionych przedstawicieli). Prawa i wolności zatem przysługujące jednostkom mogą być ograniczone przez państwo, ale tylko wyjątkowo, gdy ustawodawca wyraźnie przewidział takie rozwiązanie na gruncie aktów normatywnych rangi ustawowej. Ingerencja bowiem w sferę praw i wolności obywatelskich jest dopuszczalna, gdy jest w stanie doprowadzić do pożądaných celów, ale też gdy powstaje konieczność dla ochrony interesu publicznego pozostając w odpowiedniej proporcji do nakładanych ciężarów. Wiąże się z tym też obowiązek dokonywania wyboru właściwych środków działania, aby ich zastosowanie było wystarczające dla osiągnięcia zamierzonego celu¹⁸.

5. PODSUMOWANIE

Konstatując, bezpieczeństwo państwa nie stoi w opozycji do bezpieczeństwa jednostki. Przeciwnie, pierwsze ze wskazanych pojęć stanowi uzupełnienie drugiego, toteż terminy te, będącymi wartościami samymi w sobie, mają charakter komplementarny. Z uwagi na fakt, że prawo stanowi jedno ze skuteczniejszych narzędzi, dzięki któremu istnieje możliwość skutecznego zapewnienia każdego z rodzajów bezpieczeństwa, toteż wszelkiego rodzaju normy prawne, i to nie tylko o charakterze powszechnie obowiązującym, ale także wewnętrzne, a zwłaszcza branżowe, winny stać w zgodzie z zapisami Konstytucji RP. I choć istnieją pewne ograniczenia w odniesieniu do nadanych człowiekowi swobód w Polsce, które wpływają na ogólny wymiar i postrzeganie bezpieczeństwa jednostki, tym niemniej nie oznacza to, że ustawodawca przyznaje bezwzględne pierwszeństwo zapewnieniu bezpieczeństwa państwa, w przypadku każdego z konfliktów tej wartości z uprawnieniami przysługującymi jednostce.

W istocie bowiem, jak już wspomniano, ingerencja państwa w prawa i wolności człowieka może i powinna mieć miejsce, gdy istnieje możliwość osiągnięcia pożądaných celów, przy jednoczesnej konieczności ochrony interesu publicznego co ma pozostawać w odpowiedniej proporcji do nakładanych ciężarów. Natomiast tak rozumiana relacja zachodząca pomiędzy państwem, a jednostką (obywatelem, cudzoziemcą), umożliwia w pełni zapewnienie bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa jednostki.

Literatura

1. Hofmański P., *Europejska Konwencja Praw Człowieka i jej znaczenia dla prawa karnego materialnego, procesowego i wykonawczego*, Białystok 1993.
2. Hołyst B., *Bezpieczeństwo społeczeństwa*, Warszawa 2015.
3. Jurgilewicz M., *Cyberterroryzm jako forma zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego – rozważania na podstawie wybranych aktów prawnych* [w:] *Cyberterroryzm nowe wyzwania XXI wieku*, praca zbiorowa pod red. T. Jemioły, J. Kisielnickiego, K. Rajchela, Warszawa 2009.

¹⁸ M. Jurgilewicz, *Rola podmiotów uprawnionych do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej w ochronie bezpieczeństwa...*, s. 172. Por. P. Hofmański, *Europejska Konwencja Praw Człowieka i jej znaczenia dla prawa karnego materialnego, procesowego i wykonawczego*, Białystok 1993, s. 328. A. Mednis, *Prawo do prywatności a interes publiczny*, Kraków 2006, s. 198.

4. Jurgilewicz M., *Rola podmiotów uprawnionych do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Siedlce 2017.
5. Kitler W., *Istota bezpieczeństwa narodowego* [w:] *Edukacja obronna społeczeństwa*, red. B. Wiśniewski, W. Fehler, Białystok 2006.
6. Koziej S., *Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa*, Warszawa 2010.
7. Mednis A., *Prawo do prywatności a interes publiczny*, Kraków 2006.
8. Misiuk A., *Instytucjonalny system bezpieczeństwa wewnętrznego*, Warszawa 2013.
9. Paździor M., Szmulik B., *Instytucje bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2012.
10. Pieprzny S., *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2008.
11. Przewodźki E., *Bezpieczeństwo militarne państwa – analiza podstawowych pojęć i treści*, Warszawa 1997.
12. Wiśniewski B., *Współczesne rozumienie bezpieczeństwa* [w:] *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, red. B. Wiśniewski, Szczecin 2011.
13. Turczyński P., *Bezpieczeństwo europejskie: systemy, instytucje, funkcjonowanie*, Wrocław 2011.
14. Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Warszawa 1996.
15. Skrabacz A., *Bezpieczeństwo społeczne. Podstawy teoretyczne i praktyczne*, Warszawa 2012.
16. Marciniak E., *Psychologiczne aspekty poczucia bezpieczeństwa* [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, red. S. Sulowski, M. Brzeziński, Warszawa 2009.

Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2017 r., poz. 2206 ze zm.).

STATE SECURITY AND THE SECURITY OF THE INDIVIDUAL

Nowadays, security is more and more often subjected to in-depth research analyzes on the basis of various fields and disciplines. Although social sciences, including the discipline of security science, play the leading role in social security research, nevertheless consideration of security through the prism of legal sciences is a desirable procedure. On the other hand, the increasingly diversified types of threats trigger the need for permanent counteracting them mainly by state authorities, which in the scientific perspective can reveal both the subject and the subject of a given danger in terms of their protection. Security, defined by an adjective specifying a given sphere of public life can be considered as a separate category. On the other hand, the dynamics of modern life in the public space makes it justified to categorize security, because the protection of this sphere requires the use of separate tools to counteract threats. Among the various types of security, one can distinguish energy security, assemblies, but also state security or individuals. Due to the fact that the goals of the state don't in each case coincide with the needs of the individual, an intuitive question arises as to

how to perceive both terms and whether they are competitive with each other. Therefore, it's important what the subject of article is to first show the essence of state security, characterization of individual security, and to define the idea of restrictions imposed by the legislator so that it can fully protect both state security and individual security.

Keywords: safety, law, state, unit.

DOI: 10.7862/rz.2018.mmr.4

Tekst złożono w redakcji: luty 2018 r.

Przyjęto do druku: marzec 2018 r.

